

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення

Освітня програма Початкова освіта

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “30” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення
Викладач (-і)	К.ф.н. Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	096 56 61 911
E-mail викладача	olga_rusakova@ukr.net
Формат дисципліни	Заочна форма, дистанційне навчання
Обсяг дисципліни	180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=94&id_cou=784
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводиться на практичних заняттях (тривалість – нефіксована, залежить від потреб студента, проводиться у межах робочого часу викладача), консультація до іспиту – 1 год .
2. Анотація до курсу	
<p>Курс “Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення” – дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта ОР бакалавра. Ознайомлення дітей з довкіллям та розвиток рідного мовлення – це педагогічна наука, що вивчає закономірності засвоєння дитиною узагальнених цілісних уявлень та опанування системою знань щодо природного, предметного, соціального довкілля і місце в ньому людини; про її духовну спадщину; специфіку педагогічної діяльності, спрямованої на формування у дітей потреби пізнати довкілля, культури поведінки в довкіллі засобами мови.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – опрацювати зі студентами інноваційні методи та прийоми ознайомлення дітей з довкіллям; теоретична та методична підготовка до розвивальної та навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок студентів в організації роботи з ознайомлення дошкільників із довкіллям. Та розвиток рідного мовлення.</p> <p>Цілі курсу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) поглибити й удосконалити знання з дошкільної педагогіки, дошкільної лінгводидактики, фахових методик; 2) формувати вміння творчо використовувати здобуті вміння й навички в практичній діяльності; 3) озброїти ефективними методами та прийомами ознайомлення дітей з довкіллям та розвитку рідного мовлення. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності:</p> <p>СК – 1.1. Філологічна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання, мови вивчення, іноземної мови, літературного читання та їхніх окремих змістових ліній. Складниками філологічної компетентності є лінгвістична, мовленнєва, літературознавча.</p> <p>СК - 1.4. Природничо-наукова компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих природничо-наукових знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту природознавчого матеріалу відповідної освітньої галузі початкової освіти. Складниками природничо-наукової компетентності є астрономічна, географічна, землезнавча, біологічна (ботанічна, зоологічна, анатомічна, фізіологічна), екологічна, валеологічна.</p> <p>СК – 3.1. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання,</p>	

адекватні дидактичній ситуації.

СК – 3.2. Виховна. Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

СК – 3.3. Організаційна. Здатність до організації навчально-виховного процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.

Результати навчання:

РН 1. Здатність демонструвати знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

РН 4. Здатність застосовувати закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.

РН 5. Здатність визначати сутність методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

РН 6. Здатність до застосування нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

РН 7. Здатність застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

РН 8. Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

РН 9. Здатність до моделювання процесу навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методика роботи над окремими видами занять, створювати методика підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

РН 10. Уміння проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми. Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та у відповідності до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі предмету.

РН 11. Здатність до проведення уроків у початковій школі, аналізу уроків щодо досягнення мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	8
самостійна робота	160

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	013 Початкова освіта	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Науково-					

<p>методологічні засади ознайомлення дітей з докільням та розвитку рідного мовлення</p>					
<p>Тема 1. Методологічні засади методики ознайомлення дітей з докільням та дошкільна лінгводидактика</p>	<p>Лекція, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11</p>	<p>Ознайомлення з нормативною базою, опрацювання теорет. питань (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з докільням. Принципи ознайомлення дітей з докільням. Засоби, форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з оточуючим середовищем. Зв'язок методики ознайомлення дітей з докільням з дошкільною лінгводидактикою. Методологічні, природничі, педагогічні та психологічні засади дошкільної лінгводидактики. Навчально-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку.</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,4 Блок 2. № 1,3,4</p>	<p>Опрацювання базового компонента дошкільної освіти, програмних завдань ознайомлення дітей з докільням (14 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 2. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з докільням</p>					
<p>Вплив рідномовного середовища на розвиток особистості дитини. Зміст навчального матеріалу для ознайомлення дітей з докільням: живе мовлення, художні тексти, дидактичні ігри. Методичні вимоги до підбору навчального матеріалу (кількісна та якісна характеристика навчального матеріалу, форма подачі, наочний матеріал).</p>	<p>Лекція-візуалізація, заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 2,3,8</p>	<p>Скласти модель середовища, опорну схему класифікації засобів, розроблення карти розумових дій (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей з навколишнім середовищем</p>					
<p>Засоби ознайомлення дошкільнят з докільням: предмети дійсності, іграшки, картинки, зображення реальних предметів, художні тексти, усна народна творчість. Технічні засоби для ознайомлення дітей з оточуючим середовищем. Рідна мова як найважливіший засіб пізнання світу. Форми ознайомлення дітей з докільням: групові та індивідуальні заняття, повсякденна діяльність. Типи та структура занять, визначення їхньої теми та мети, методів, прийомів і засобів навчання, підбір навчального матеріалу.</p>	<p>Лекція-візуалізація, заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 2,3,8</p>	<p>Скласти модель середовища, опорну схему класифікації засобів, розроблення карти розумових дій (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 4. Методи і прийоми ознайомлення дітей з докільням</p>					
<p>Методи безпосереднього та опосередкованого ознайомлення дошкільнят з навколишнім</p>	<p>Практичне</p>		<p>Склада-ння двох конспек-тів</p>		

<p>середовищем. Метод спостереження як основа формування реалістичних уявлень про світ. Розгляд предметів, ознайомлення з їхніми особливостями, якостями та властивостями. Методика проведення спостережень у різновікових групах. Організація та проведення прогулянок і екскурсій. Активізація словникового запасу дітей.</p>	<p>заняття, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 2,3,8</p>	<p>занять, опорних схем прийомів та методів ознайомлення дітей з довкіллям (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей з предметним світом, якостями та властивостями предметів Тема 5. Ознайомлення дітей з предметним довкіллям Організація предметного середовища; встановлення емоційного і мовленнєвого контакту дитини з дорослим; взаємозв'язок пізнання довкілля з розвитком мовлення. Дослідження дитиною довкілля: розвиток здатності розглядати нові предмети, обстежувати їх, порівнювати та узагальнювати; активне наслідування; розвиток і вдосконалення мовлення.</p>	<p>Лекція, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 1,2,3,8</p>	<p>Опрацювання теорет. питань, 3 плани-коспекти (2; 10 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Принципи організації та проведення занять з дітьми раннього віку. Види занять та специфіка їх проведення з дітьми 1, 2, 3 років життя. Зміст роботи з ознайомлення дітей з довкіллям під час занять і впродовж різних видів діяльності (побутової, трудової, художньої, ігрової).</p> <p>Тема 6. Ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів Методика проведення занять для ознайомлення з якостями та властивостями предметів, порівняння, зіставлення їх ознак. Завдання, зміст, структура заняття, добір дидактичного матеріалу. Етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями матеріалів: перетворення матеріалу в конкретні речі; формування системи знань про ознаки різних матеріалів; засвоєння способів обстеження предметів. Класифікація занять з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.</p>	<p>Практичне заняття, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 1,2,3,8</p>	<p>Коспект заняття, порівняльний аналіз програмних завдань з ознайомл. дітей з якостями та властивостями у програмах «Я у світі», «Дитина», «Мое довкілля» (2; 10 год)</p>	<p>Макс. бал – 5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Змістовий модуль 3. Мовлення як основний спосіб пізнання довкілля Тема 7. Мовленнєве</p>					

<p>спілкування як діяльність і навчання</p> <p>Спілкування як основний вид дитячої діяльності. Становлення і розвиток мовлення в дітей дошкільного віку. Комунікативна спрямованість навчання дітей рідної мови. Організація професійно-мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми. Мета й завдання дошкільного закладу з розвитку мовлення й і навчання дітей рідної мови. Програмне забезпечення навчання дітей рідної мови в закладах дошкільної освіти. Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови.</p> <p>Тема 8. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей</p> <p>Мета і завдання закладів дошкільної освіти з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови. Засоби розвитку мовлення. Програмне забезпечення навчання дітей рідного мовлення. Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. Форми, методи та прийоми розвитку мовлення дітей. Особливості проведення занять у різновікових групах.</p> <p>Тема 9. Методика формування звукової культури мовлення дітей</p> <p>Поняття звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей у різновікових групах. Методика виховання звукової вимови дошкільнят. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення. Спостереження над утворенням голосних та приголосних слів. Складоподіл. Наголос.</p> <p>Тема 10. Методика словникової роботи</p> <p>Специфіка засвоєння лексичного складу. Завдання і зміст словникової роботи. Ознайомлення з прямим та переносним значенням слова. Групи слів за значенням.</p> <p>Тема 11. Формування граматичної правильності мовлення</p> <p>Особливості засвоєння граматичної будови рідної мови. Методи та прийоми ознайомлення</p>	<p>Лекція, самостійна робота</p> <p>Практичне заняття, самостійна робота</p> <p>Лекція, самостійна робота</p> <p>Практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p> <p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p> <p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,9 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Теоретичний матеріал, опрацьованя змісту освітніх ліній «Мовлення для дітей різного дошкільного віку (2; 12 год)</p> <p>Підготовка до практичного заняття, реферат (2; 14 год)</p> <p>Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)</p> <p>Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p> <p>Макс. бал -5</p> <p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p> <p>два тижні</p> <p>два тижні</p>
--	---	--	---	---	--

<p>дітей з граматичною будовою мови. Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Дитяче словотворення.</p> <p>Тема 12. Методика розвитку зв'язного мовлення на основі ознайомлення дітей з довкіллям</p> <p>Навчання дітей діалогічного та монологічного мовлення. Характеристика методів і прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Навчання дітей розповіді за картинами. Методика навчання дітей переказу літературних творів. Розповіді з власного досвіду. Методика стимулювання словесної творчості та навчання дітей творчої розповіді.</p>	Лекція, самостій на робота	Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4	Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)	Макс. бал -5	два тижні
	Самостій на робота	Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4	Теоретичний матеріал, коспект (16 год)	Макс. бал -5	Тиждень
		Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4		Макс. бал -5	тиждень
6. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Екзамен, максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка включає 50 балів за написання письмового екзамену та (50 балів) оцінки за практичні заняття (25 балів) та самостійну роботу (25 балів).				
Вимоги до письмової роботи	-			
Семінарські заняття	-			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % практичних занять, виконання самостійної роботи письмово.			
7. Політика курсу				
<p>Курс ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення на спеціальності 013 Початкова освіта передбачає різні форми та методи аудиторної та самостійної навчальної роботи. Обов'язкове знання лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять, опрацювання методичної літератури та посібників.</p> <p>Відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» неприпустимі плагіат та списування.</p> <p>Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються шляхом індивідуальної бесіди з викладачем після опрацювання теоретичних положень теми та обов'язкового виконання практичних завдань. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше ніж 50% занять, він повинен скласти тести на сайті дистанційного навчання і тільки тоді буде допущений до складання іспиту. Обов'язковим є для отримання іспиту відвідування більше ніж 50% занять та виконання самостійної роботи.</p>				
8. Рекомендована література				
Блок 1				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: навч.посібник. Київ: Вид. Дім «Слово», 2003. 343 с. 2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища школа, 2007. 542 с. 3. Горбунова Н. В. Теорія і практика лексичного розвитку дошкільників: монографія. Ялта, 2009. 335 с. 4. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія: навч. Посібник / упор. Богуш А.М. Ч. I та II. Київ: Видавничий дім «Слово», 2005. 720 с. 				

5. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог. Навчально-методичний посібник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
6. Лохвицька Л. В. Створення навчально-ігрового довідника для пізнавального розвитку дошкільника. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. Київ: Контекст, 2000. С.219-222.
7. Луцан Н. І. Взаємозв'язок ігрової та комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільника. Педагогічні науки: зб.наук.праць. Вип.58, 2011. С.224-227.
8. Луценко І. О. Теоретичні та методичні засади розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери дитини. Від народження до 6 років: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М.Драгоманова, 2009. 291 с.
9. Трифонова О. С. Виховання звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку: монографія. Одеса, 2008. 207 с.
10. Трифонова О. С. Формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку: монографія. Одеса: В-во ТОВ «Лерадрук», 2012.
11. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою: підручник. Київ: Вища школа, 1993. 260 с.

Блок 2. Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf> (Базовий компонент дошкільної освіти)
2. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi> (досліди та експерименти з дітьми)
3. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (програми розвитку дітей)
4. <https://mon.gov.ua/ua/tag/pochatkova-shkola> – сайт Міністерства освіти і науки України
5. <https://www.ed-era.com/> - студія он-лайн освіти
6. <http://metodportal.net> – методичний портал (розробки уроків, планування, контрольні роботи)
7. <http://osvita.ua> - статті, уроки для початкової школи
8. <http://osvita.ua/publishing/urok> - форум педагогічних ідей «Урок»
9. <http://pidruchnyk.com.ua> - підручники online
10. <http://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-pochatkova-shkola> - конспекти уроків

Викладач _____ О. В. Русакова